

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

02 червня 2025 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 24

25 квітня 2025 року Велика Палата Верховного Суду ухвалила постанову у справі № 240/9028/24, якою, відступивши від викладених у постановках Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 13 липня 2023 року у справі № 280/1233/22 та 21 березня 2024 року у справі № 620/4971/23 висновків, зазначає про те, що починаючи з 2021 року у законах про Державний бюджет України на відповідний рік встановлювався на 1 січня відповідного календарного року грошовий розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді.

Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що положення законів про державний бюджет, зокрема ті, що визначають розмір суддівської винагороди, є обов'язковими до застосування, якщо вони не визнані неконституційними в установленому порядку. У цій постанові суд наголосив, що незалежно від конституційності чи неконституційності окремих положень, доки не буде відповідного рішення Конституційного Суду України, чинні положення мають правову силу і мають застосовуватись органами державної влади, у тому числі судами.

Разом із тим, Рада суддів України вважає за необхідне звернути увагу на те, що зазначена позиція Великої Палати Верховного Суду не скасовує обов'язку захищати конституційні гарантії незалежності судової влади, не обмежує право на ініціювання питання конституційності положень законів про державний бюджет, які змінюють обсяг матеріального забезпечення суддів, визначеного профільним законодавством. Навпаки, така позиція чітко вказує на механізм подальших дій – у разі сумнівів щодо конституційності положень, відповідне звернення до Конституційного Суду залишається єдиним правовим інструментом.

Системний аналіз численних рішень Конституційного Суду України, дає підстави вважати, що встановлення розміру суддівської винагороди актами, які не є спеціальними законами у сфері правосуддя, є неконституційним і таким, що суперечить принципам незалежності судової влади.

Зокрема, у рішенні Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020 Судом зазначено, що Конституцією України встановлено, що виключно законами України визначається, зокрема, статус суддів (пункт 14 частини першої статті 92); незалежність і недоторканність судді гарантуються Конституцією і законами України; вплив на суддю у будь-який спосіб забороняється (частини перша, друга статті 126); держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів; розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій (перше речення частини першої, частина друга статті 130).

Конституційний Суд України неодноразово звертав увагу на недопустимість обмеження законом незалежності суддів, зокрема їх належного матеріального забезпечення, зміни розміру суддівської винагороди, рівня довічного грошового утримання суддів у відставці (рішення від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013, від 19 листопада 2013 року № 10-рп/2013, від 8 червня 2016 року № 4-рп/2016, від 4 грудня 2018 року № 11-р/2018, від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020, від 11 березня 2020 року № 4-р/2020).

Проаналізувавши юридичні позиції щодо незалежності суддів, Конституційний Суд України дійшов висновку, що гарантії незалежності суддів зумовлені конституційно визначеною виключною функцією судів здійснювати правосуддя; законодавець не може свавільно встановлювати або змінювати розмір винагороди судді, використовуючи свої повноваження як інструмент впливу на судову владу (абзаци сьомий, восьмий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 11 березня 2020 року № 4-р/2020).

Отже, обмеження суддівської винагороди є посяганням на гарантії незалежності суддів.

Також Конституційний Суд України вважав, що обмеження відповідних виплат є допустимим за умов воєнного або надзвичайного стану. Однак такого роду обмеження має запроваджуватися пропорційно, із встановленням чітких часових строків та в жорсткій відповідності до Конституції та законів України.

Наведене означає, що у будь-якому випадку обмеження суддівської винагороди не може бути здійснене шляхом ухвалення Закону України Про державний бюджет України на відповідний період, а лише шляхом внесення змін до профільного закону, яким є Закон України "Про судоустрій і статус суддів".

Варто зазначити, що Конституційний Суд України у своїй практиці неодноразово наголошував, що:

гарантії незалежності суддів мають стабільний і незмінний характер;

суддівська винагорода є складовою гарантії незалежності суддів, а отже не може змінюватися без внесення змін до профільного закону;

жоден інший акт, крім закону про судоустрій, не має права встановлювати нові або змінювати існуючі засади визначення розміру винагороди суддів.

Однак, у Законі України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" вчергове зафіксовано положення, аналогічні тим, які були предметом конституційного розгляду у 2020 році. А саме, у абзаці п'ятому частини першої статті 7 вказаного Закону зазначено:

"Установити з 1 січня 2025 року прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, – 2102 гривні".

Слід нагадати, що згідно із Законом України "Про судоустрій і статус суддів", розмір посадового окладу судді встановлюється в кратному розмірі до прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що визначений загальним законодавством, без жодної можливості диференціювати цей мінімум для окремих категорій працівників.

Таким чином, встановлення особливого заниженого прожиткового мінімуму виключно для цілей визначення винагороди суддів є штучною маніпуляцією, спрямованою на фактичне зниження матеріального забезпечення судової влади без внесення відповідних змін до закону про судоустрій, що прямо суперечить як Конституції, так і правовим позиціям КСУ.

Крім того, така практика порушує принцип юридичної визначеності, а також суперечить чисельним юридичним позиціям Конституційного Суду України, де зазначено, що норми права мають бути чіткими, стабільними, зрозумілими для адресатів і такими, що не допускають свавільного тлумачення чи застосування.

Таким чином, абзац п'ятий частини першої статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік", яким визначено розмір прожиткового мінімуму 2102 грн для цілей визначення базового посадового окладу судді, є таким, що суперечить статтям 1, 6, частинам першій, другій статті 8, частині другій статті 19, частинам першій, другій статті 55, частинам першій, другій статті 126, статті 130 Конституції України.

З огляду на вищевикладене, Рада суддів України вважає за необхідне підтвердити визнану в рішеннях КСУ юридичну позицію, згідно з якою зміна суддівської винагороди можлива виключно шляхом внесення змін до профільного закону, а не законом про державний бюджет.

За змістом статті 91 Закону України "Про Конституційний Суд України" закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

Відповідно до статті 150 Конституції України, частини першої статті 52 Закону України "Про Конституційний Суд України" суб'єктами права на конституційне подання є: Президент України, щонайменше сорок п'ять

народних депутатів України, Верховний Суд, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

XX черговий з'їзд суддів України Рішенням від 19.09.2024 ухвалив звернутися до Верховного Суду з пропозицією щодо внесення до Конституційного Суду України конституційного подання про визнання неконституційними положень Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" у частині встановлення з 01 січня 2025 року прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді – 2102 грн (ст.7), – у разі прийняття Верховною Радою України Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік" у редакції, яка передбачає встановлення окремого прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді – у розмірі 2102 грн або будь-якому іншому зменшеному розмірі, відмінному від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

З огляду на це Рада суддів України вважає за необхідне звернутися до Пленуму Верховного Суду з ініціативою невідкладного внесення конституційного подання до Конституційного Суду України щодо визнання неконституційним абзацу 5 частини першої статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік", яким визначено розмір прожиткового мінімуму 2102 грн для цілей визначення базового посадового окладу судді та клопотати перед Пленумом Верховного Суду щодо включення до конституційного подання прохання про визнання відповідних норм неконституційними з дня ухвалення Закону.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. щодо позиції Великої Палати Верховного Суду стосовно колізії між Законом України "Про судоустрій і статус суддів" та законами про Державний бюджет України на відповідний рік щодо визначення розміру посадового окладу судді, відповідно до статті 133 "Про судоустрій і статус суддів", Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (із подальшими змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а:

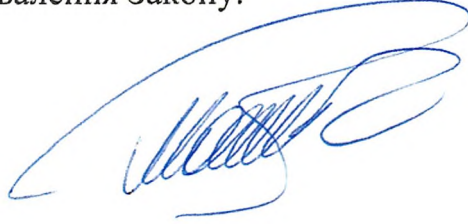
1. Вважати, що положення абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2025 рік", яким визначено розмір прожиткового мінімуму 2102 грн для цілей визначення базового посадового окладу судді є такими, що суперечать статті 6, частині першій статті 8, частинам першій, другій статті 126, частині другій статті 148-1, частині першій статті 149, частині першій статті 153 Конституції України.

2. Звернутися до Пленуму Верховного Суду з ініціативою внесення конституційного подання до Конституційного Суду України щодо визнання неконституційним абзацу четвертого частини першої статті 7 Закону України

"Про Державний бюджет України на 2025 рік", яким визначено розмір прожиткового мінімуму 2102 грн для цілей визначення базового посадового окладу судді.

Клопотати перед Пленумом Верховного Суду щодо включення до конституційного подання прохання про визнання відповідних норм неконституційними з дня ухвалення Закону.

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч